
בשנים האחרונות מתחוללת מתקפה מדאיגה וחסרת תקדים על ערכים דמוקרטיים בסיסיים. אנו, ארגוני החברה האזרחית החתומים מטה, מציעים שורה של עקרונות הנדרשים לשם קיומה של חברה הוגנת, שוויונית ושומרת זכויות אדם.

הסדקים הקיימים בחברה בישראל עמוקים מתמיד, וכך גם הקושי ההולך וגובר לנהל את האי-הסכמות באופן מכבד ומכיל. אנו מסתכלים סביבנו ונוכחים כי הפכנו לחברה חסרת סולידריות, אשר הפערים הכלכליים בה הולכים וגדלים. אנו חוששים שמציאות קשה זו מובילה את הציבור שוחר הצדק והשוויון בישראל לייאוש ביחס לאפשרות להציב ערכים הומניסטיים בסיסיים בראש סדר היום הציבורי, ומתוך כך להשפיע על דרכה ועל עתידה של המדינה. בימים אלה, ערב הבחירות לכנסת, ניכר אובדן הדרך ביתר שאת, עת נדמה כי שיח ערכי זה נעלם כמעט לחלוטין מהמרחב הציבורי והפוליטי.

ואולם דווקא בעת הזו עלינו לשוב ולדון בערכי היסוד של החברה שבה אנו רוצים לחיות.

אנו מאמינות ומאמינים כי העקרונות המוצעים מטה יכולים להוות בסיס לדיון עמוק, שראוי שהציבור כולו יעסוק בו, לא רק בתקופת בחירות, אלא כדיאלוג מתמשך ומתוך מחויבות לעתיד טוב יותר.

עקרונות
לחברה הוגנת,
שוויונית ושומרת
זכויות אדם

הזכות לשוויון לכל אדם הזכות לשוויון, המתבטאת בזכות לקבל יחס שווה מהדין ומרשויות השלטון ובזכות שלא להיות מופלה בשל שיוך קבוצתי כגון מין, מוצא אתני או לאומי, דת, אמונה, נטייה מינית, גיל, מצב משפחתי או מצב כלכלי. על המדינה להבטיח שוויון והוגנות באזרחות ובזכות לחיי משפחה. ואולם, האזרחים והתושבים הפלסטינים בישראל מודרים ממוקדי קבלת ההחלטות ומופלים בחלוקת המשאבים ובזכויותיהם בכל תחומי החיים, כחלק מתפיסה ערכית וממדיניות רשמית שאינה רואה בהם אזרחים שווי זכויות במדינה. קבוצות נוספות בחברה, כמו יוצאי אתיופיה, חרדים, נשים, מזרחים ומבקשי מקלט סובלים אף הם מגילויי גזענות והדרה המתגברים ומלובים על ידי חלק מהמנהיגות, תחת שזו תפעל נחרצות למיגורם.

חופש הביטוי חופש הביטוי חיוני הן למימוש העצמי של כל אדם והן לקיומו של ההליך הדמוקרטי. על אף זאת, הרשויות נוהגות בחוסר סובלנות ופוגעות באופן תדיר בזכות למחנות ולהפגין. חופש הביטוי צריך להתממש דווקא במקום שבו חלוקות הדעות, ויש לפעול לקיומו של שיח פתוח ורב גוני, שיאפשר לפרטים ולקבוצות להציג את מגוון דעותיהם ואת עמדותיהם השונות.

מאבק בגזענות המרחב הציבורי בישראל רווי בחומרים ובפרקטיקות בעלי אופי גזעני, בעוד הביקורת הציבורית על גילויי הגזענות פוחתת, ודומה שקיימת השלמה עם מסרים שראוי שהיו מוקצים מחמת מיאוס. יש לפעול בנחרצות למיגור תופעת הגזענות בישראל תוך שימוש בתקשורת, בחינוך ובחקיקה לקידום ערכי הדמוקרטיה והשוויון.

זכויות נשים נשים בישראל, במיוחד מאוכלוסיות מודרות, סובלות מאפליה מתמדת בכל תחומי החיים - מתעסוקה פוגענית, מיחס אלים ומהדרה ממוקדי קבלת החלטות. יש לקדם לאלתר מדיניות מערכתית של שוויון כלפי נשים ולקדם תוכניות רחבות היקף בשיתוף מלא עם ארגוני נשים, לרבות בפריפריה.

מדיניות הגירה יש לאמץ מדיניות הגירה ומעמד הוגנת ושקופה לבני משפחה של אזרחים ותושבים, למהגרי עבודה, למבקשי מקלט, לקורבנות סחר בבני אדם ולמחוסרי אזרחות. שהייה ממושכת, השתלבות וטעמים הומניטאריים צריכים להוות חלק מהשיקולים בבחינת עילות למעמד אזרחי.

הזכות למקלט אחוזי ההכרה בפליטים בישראל הם הנמוכים ביותר בעולם המערבי. על המדינה לפעול בהתאם לאמנת הפליטים, ולפיה אין לכלוא מבקשי מקלט. יש לאפשר להם לעבוד כחוק ולדאוג לבגישות לשירותי בריאות, רווחה וחינוך, ובמקביל להקים מנגנון הוגן שיבחן באופן אמיתי בקשות של כלל מבקשי המקלט.

חופש הדת וחופש מדת לכל אדם הזכות להאמין בכל דת ולקיים את טקסיה ומנהגיה. זכותו של אדם גם שלא להחזיק באמונה דתית, ושלא יכפו עליו כללי התנהגות דתיים. לפיכך יש לקדם את הפרדת הדת והמדינה, להילחם בתופעות של כפייה דתית, ובייחוד בתופעת הדרת הנשים, ולעגן חלופה חילונית לטקסי הנישואין, הגירושין והפטירה.

הזכות לקיום בכבוד מדינת ישראל נמצאת במקום הראשון בממדי העוני והפגרים בחברה בין המדינות המפותחות. יש לקדם רפורמות עומק להגברת השוויון בחלוקת המשאבים, ההכנסות והרווחים, תקצוב ראוי של מוסדות הרווחה והעלאת קצבאות הקיום לסכומים המאפשרים קיום בכבוד. יש לערוך שינויים בשוק העבודה ולהנגישו לאוכלוסיות מוחלשות, ללא אפליה, וכן לחייב העסקה ישירה בשכר ראוי.

זכויות עובדים זכויות העובדים אמורות להגן על זכותו של אדם לעבוד למחייתו בכל עבודה שיבחר, תוך קבלת שכר הוגן, סביבת עבודה בטוחה ובריאה ותנאי העסקה נאותים. בישראל נהוגות עדיין שיטות העסקה מפלות ופוגעניות שיש להביא לסיומן. יש להילחם בתופעת ההטרדות המיניות בשוק העבודה ובאפליה על רקע מין, גיל, דת, לאום, נטייה מינית ועוד. כמו כן, יש לחזק את ארגוני העובדים ולאפשר לכל עובד להתאגד לפי בחירתו. על מנת לפעול למימושה של הזכות לעבודה על המדינה לנקוט צעדים פרואקטיביים להגברת התעסוקה ולקידום אוכלוסיות מודרות ויחידים המבקשים להשתלב בעולם העבודה.

הזכות לדיור ולתכנון הולם עשרות אלפי אנשים - ובתוכם ילדים רבים - נמצאים בסכנת פינוי מבתייהם וסובלים ממערכת תכנון המתעלמת מצורכיהם כפרטים וכקהילות. עשרות אלפי אנשים נוספים הם מחוסרי דיור נאות, העונה על צורכיהם הבסיסיים, בשל מחירי הדיור המצויים מחוץ להישג ידם ומפני שמערכת הדיור הציבורי והסיוע בשכר דירה רחוקים מלענות על הצורך. על המדינה להבטיח תנאי מחיה הולמים ואפשרויות דיור בהישג יד ובסביבה נאותה. יש למגר כל אפליה בדיור ובתכנון ולקדם פתרונות תכנוניים מוסכמים עם כל קהילה בהתאם לצרכיה.

הזכות לחינוך חינוך הוא זכות בסיסית, המאפשרת לאדם ליהנות משאר זכויותיו ולממשן. על החינוך להינתן לכולם, להיות שוויוני ולחתור לצמצום הפערים בחברה. לשם כך יש לחזק את החינוך הציבורי; להפסיק את ההפרטה במערכת החינוך; לאסור על מבחני קבלה ועל תנאי קבלה מפלים; לתגמל מורים כראוי ולחזק את מקצוע ההוראה.

הזכות לבריאות קהילות מסוימות אינן מכוסות כלל בביטוח בריאות ממלכתי, ואף בקרב תושבי ישראל המבוטחים מתקיימים פערים עמוקים. כדי להבטיח את הזכות לבריאות, יש להבטיח החלה שוויונית של חוק ביטוח בריאות ממלכתי על כל החיים בישראל, תוך שימת דגש על צמצום פערי בריאות בין מרכז לפרפריה ובין אוכלוסיות חזקות לחלשות כלכלית, ולחזק את מערכת הבריאות הציבורית תוך הפסקת הליכי ההפרטה שלה.

הזכות לסביבה בריאה ואנרגיה נקייה למרות שהוכח הקשר ההדוק בין סביבה לתחלואה הרי שבישראל נושא זה אינו זוכה לתעדוף, לפיקוח הדוק ולשקיפות. יש לקדם רגולציה ופיקוח בנושאי סביבה, לאפשר נגישות בסיסית של כל תושבי המדינה למקורות מים ואנרגיה נקיים שאינם מסכנים את חייהם ולקדם שימוש באנרגיות נקיות ומתחדשות אשר יפחיתו את זיהום האוויר והקרקע.

הזכות להיות חופשי מעינויים ומאלימות מסדית באופן המנוגד לאמנה הבינלאומית נגד עינויים, ישראל נוקטת בחקירותיה פעולות המהוות יחס אכזרי, בלתי אנושי ומשפיל, המגיע בחלק מהמקרים לכדי עינויים. נוסף על כך נפוצים גם מקרים של אלימות כוחות הביטחון נגד אזרחים. לפיכך יש לקיים אכיפה ופיקוח הדוקים של האיסורים הקבועים בחוק על שימוש בעינויים ובאלימות, במיוחד מצד כוחות הביטחון ואכיפת החוק, תוך מתן תשומת לב מיוחדת לקהילות מוחלשות.

סיום הכיבוש בשטחים יותר מארבעים וחמש שנים מתקיים כיבוש ישראלי בשטחים הפלסטינים. כתוצאה מהכיבוש נפגעות מדי יום זכויותיהם של הפלסטינים בכל תחומי החיים. לא תיתכן מציאות של כיבוש בלי הפרה בוטה של זכויות האדם, ולכן על מדינת ישראל לפעול בדחיפות ובנחישות לסיום הכיבוש.

א.ס.ף - ארגון סיוע לפליטים ולמבקשי מקלט בישראל | במקום - מתכננים למען זכויות תכנון | בצלם | גוש שלום | האגודה לזכויות האזרח בישראל | הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל | יש דין | החברים הישראליים בלוחמים לשלום | הטלוויזיה החברתית - לקידום סדר יום חברתי בישראל | מוקד סיוע לעובדים זרים | מחסום watch | מרכז מוסאוא לזכויות האזרחים הערבים בישראל | סיכוי - העמותה לקידום שוויון אזרחי | עדאלה | עיר עמים | פסיכואקטיב | פרופיל חדש | קו לעובד | רופאים לזכויות אדם | שוברים שתיקה | שותפות-שראקה